do 223

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Abrahamowicza i towarzyszy o języku urzędowym władz autonomicznych.

Wysoki Sejmie!

Jedną ze spraw, które wymagają koniecznie uregulowania ustawodawczego, jest sprawa urzędowego języka władz autonomicznych.

Gdy rozglądniemy się w istniejących przepisach, musimy przyjść do przekonania, że tu są wielkie braki, które co rychlej usunąć należy, wychodząc z założenia, że dorywcza, przypadkowa lub dowolna zmiana języka urzędowego u władz autonomicznych musi jak najniekorzystniej oddziaływać na normalny tok spraw w tych władzach.

Dotąd ani statut krajowy, o ile odnosi się do Wydziału krajowego, ani ustawa o reprezentacyi powiatowej, ani ustawa gminna nie zawierają żadnych postanowień co do języka urzędowego władz autonomicznych tak wewnętrznego jak zewnętrznego. Jedyny wyjątek zachodzi co do miast Lwowa i Krakowa, których statuta (§. 32. ustawy z dnia 14. października 1870 Dz. u. kr. Nr. 79 co do Lwowa, a §. 16. ustawy z dnia 6. października 1901 Dz u. kr. Nr. 108 co do Krakowa) wyraźnie postanawiają: że językiem urzędowym gminy jest język polski.

Prócz tych postanowień ustawowych jedyne postanowienie o języku urzędowym zewnętrzym zawiera jeszcze art. I. ustawy z dnia 10. czerwca 1866 Dz. u. kr. Nr. 13. mianowicie: że ustawy krajowe, uchwały sejmowe, mające moc obowiązującą i rozporządzenia Wydziału krajowego winny być obwieszczane przez zamieszczenie tychże w dzienniku praw i rozporządzeń krajowych w języku polskim jako autentycznych, w ruskim niemniej w tłumaczeniu niemieckiem stosownie do potrzeby.

W tych warunkach wniosek posła Abrahamowicza i towarzyszy jest bardzo na czasie, zwłaszcza, że zakres działania władz autonomicznych się rozszerza i rozszerzać musi.

Wniosek ten szanuje zasadę, że każde ciało autonomiczne samo ustanawia język urzędowy, zmierza zarazem do tego, by zmiana języka urzędowego mogła przychodzić do skutku dopiero po dokładnej rozwadze, a nie dorywczo lub przypadkowo.

Ustawa projektowana nie zmienia też stanu obecnie istniejącego, lecz zawiera kautele co do wprowadzenia zmian na przyszłość.

Słusznie więc projekt w §. 1. i 6. powołuje przytoczone wyżej istniejące ustawy krajowe, a gdy władze autonomiczne muszą pozostawać w ciągłym kontakcie z władzami rządowemi, słusznie w §. 9. utwierdza w mocy rozporządzenie całego Ministerstwa z dnia 5. czerwca 1869 Dz. u. kr. Nr. 24, które na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 4. czerwca 1869 normuje sprawę języka urzędowego c. k. Władz, Urzędów i Sądów w służbie wewnętrznej i w korespondencyi z innemi władzami.

Komisya administracyjna zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./. projekt ustawy o języku urzędowym władz autonomicznych.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Laskowski.

Ustawa

z dnia . . . . . o języku urzędowym wład autonomicznych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Językiem urzędowym wewnętrznym Wydziału krajowego jest język polski.

Język, w którym uchwały Wydziału krajowego są obwieszczane, uregulowany jest ustawą krajową z 10. czerwca 1866 Nr. 13. Dz. u. kr.

Wydział krajowy w korespondencyi z Władzami rządowemi używa języka polskiego. Na podania stron i pisma Reprezentacyi powiatowych odpowiada Wydział krajowy w tym języku w kraju używanym, w którym podanie względnie pismo wniesiono.

§. 2.

Językiem urzędowym wewnętrznym Reprezentacyi powiatowej (Rady powiatowej i Wydziału powiatowego) i Reprezentacyi gminnej (Rady gminnej i Zwierzchności gminnej) jest ten język, którego Reprezentacya powiatowa względnie gminna jako swego języka urzędowego obecnie używa.

Zmiana tego języka nastąpić może na mocy uchwały Rady powiatowej, względnie gminnej, powziętej na posiedzeniu, w tym celu zwołanem i tylko w obecności trzech czwartych części członków, prostą większością obecnych.

Na posiedzeniach Reprezentacyi powiatowej i gminnej mogą członkowie zabierać głos w każdym języku używanym w powiecie względnie gminie.

§. 3.

Reprezentacya powiatowa i gminna obowiązane są przyjmować i załatwiać pisma i podania bez względu na to, czy zredagowane są w języku polskim, ruskim lub niemieckim.

§. 4.

Językiem urzędowym zewnętrznym, którego Reprezentacya powiatowa i gminna używać będzie w korespondencyi ze

stronami i innemi władzami autonomicznemi i z władzami rządowemi, i w którym na nadesłane jej podania i pisma będzie odpowiadać, jest ten język, względnie są te języki, których Reprezentacya powiatowa i gminna w tym względzie obecnie używa.

Zmiana tego języka, względnie tych języków, nastąpić może w sposób podany w §-ie 2.

§. 5.

Każda uchwała Rady powiatowej, względnie gminnej, która reguluje język urzędowy Reprezentacyi powiatowej, względnie gminnej, ma być obwieszczoną w powiecie, względnie w gminie, a nadto o ile idzie o gminę, przedłożoną Wydziałowi powiatowemu i Starostwu, o ile zaś idzie o Reprezentacyę powiatową, Wydziałowi krajowemu i Starostwu z dowodem, że przy powzięciu uchwały zachowano przepisy niniejszej ustawy.

Gdyby, czy to z urzędu, czy też wskutek wniesionych zażaleń stwierdzono, że tych przepisów nie zachowano, to Wydział powiatowy zniesie uchwałę Rady gminnej, a Wydział krajowy uchwałę Rady powiatowej.

Uprawnień służących w tym względzie Władzom rządowym na mocy przyznanego im ustawami prawa nadzoru nad Reprezentacyą gminną i powiatową, postanowienie powyższe nie narusza.

§ 6.

Postanowień obowiązujących o języku urzędowym miasta Lwowa i Krakowa zawartych w ustawach krajowych z d. 14. października 1870 dz. u. kr. Nr 79 i z dnia 6. października 1901 dz. u. kr. Nr. 108 ustawa niniejsza nie narusza.

§. 7.

Jako język, w którym przełożony obszaru dworskiego zarząd swój sprawuje i którego w korespondencyi z Władzami i stronami używa, oznacza posiadacz obszaru dworskiego: język polski, ruski lub niemiecki. Jeżeli obszar dworski należy do kilku współposiadaczy lub posiadaczy częściowych, to przełożony obszaru dworskiego używać będzie tego języka, za którym się oświadczy ta część współposiadaczy lub posiadaczy częściowych, na którą przypada więcej niż połowa rocznej kwoty podatków bezpośrednich opłacanych z obszaru dworskiego.

§. 8.

Wymienione w tej ustawie Władze autonomiczne oznaczają język, w którym zakłady im podległe załatwiać mają swoje czynności.

§. 9.

Rozporządzenie całego ministerstwa z dnia 5. czerwca 1869 dz. u. kr. Nr. 24 tyczące się języka urzędowego c. k. Władz, urzędów i sądów w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w służbie wewnętrznej i w korespondencyi z innemi Władzami, oraz powołane w tem

rozporządzeniu i na jego podstawie wydane przepisy o korespondencyi c. k. Władz, urzędów i sądów ze stronami, z Władzami nierządowemi, korporacyami i gminami, pozostają jak dotąd tak i nadal w mocy.

§. 10.

Ustawa niniejsza rozpoczyna obowiązywać z dniem jej ogłoszenia.

§. 11.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych w porozumieniu z innymi Ministrami, których to tyczy.